

**Nowe dane o rozmieszczeniu lądowych
pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera)
w Puszczy Białowieskiej**

GRZEGORZ HEBDA

*Zakład Ewolucji i Ekologii Zwierząt, Katedra Biosystematyki
Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole
e-mail: grzesio@uni.opole.pl*

Abstract. [*New data on the distribution of terrestrial true-bugs (Hemiptera: Heteroptera) in the Białowieża Primeval Forest*] New records of 79 terrestrial true-bug species from the Białowieża Primeval Forest are presented. Five species are listed for the first time from this province.

Wstęp

Puszcza Białowieska, pomimo unikatowych jej cech, które przyciągają uwagę badaczy wielu grup organizmów, nie należy do obszarów dobrze zbadanych pod względem lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych. Pośród zaledwie 20 prac, w których można znaleźć dane o rozmieszczeniu gatunków z tej grupy w Puszczy Białowieskiej, jedynie połowa dedykowana jest pluskwiakom różnoskrzydłym. Pozostałe to krajowe przeglądy faunistyczne rodzin i publikacje, w których dane o Heteroptera znalazły się okazjonalnie.

Dlatego też w całej polskiej części Puszczy Białowieskiej stwierdzono dotąd 316 (Gorczyca 2001; Ślipińska 2001) gatunków lądowych Heteroptera, co jest wynikiem niezadowolającym (Lis 2001).

Poniżej zaprezentowano nowe dane o rozmieszczeniu lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych w Puszczy Białowieskiej. Prezentowany przegląd zawiera 79 gatunków, odłowionych głównie w Białowieskim Parku Narodowym (BPN) oraz na Polanie Białowieskiej. Wszystkie te

stwierdzenia pochodzą z niesystematycznych, przypadkowych odłowów i obserwacji.

Okazy zebrano na stanowiskach o następujących koordynatach UTM: [FD94] - Białowieża, dolina Narewki; Białowieża, Polana Białowieska; BPN, Białowieża, Park Pałacowy; BPN, Tryb Masiewski; BPN, Dziejzinka; BPN, rez. ścisły: oddz. 317, 341-344, 370, 398-399, Grudki ad Białowieża; [FD74] - Puszcza Białowieska, Orzeszkowo; Puszcza Białowieska, Hajnówka, oddz. 411, nasyp; [FD95] - BPN, ujęcie Hwoźnej; BPN, dolina Hwoźnej; [FD84] – Puszcza Białowieska, rez. krajobrazowy.

Jeśli nie zaznaczono inaczej, okazy zostały zebrane przez autora. Wszystkie okazy zostały oznaczone przez autora i znajdują się w jego kolekcji w Katedrze Biosystematyki Uniwersytetu Opolskiego.

Gwiazdką (*) oznaczono gatunki nowe dla Puszczy Białowieskiej.

Przegląd gatunków

Nabidae

Nabis flavomarginatus Scholtz, 1847: Białowieża, Polana Białowieska, 5 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Nabis pseudoferus pseudoferus Remane, 1949: Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Nabis rugosus (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna.

Miridae

**Acetropis gimmerthalii* (Flor, 1860): Białowieża, Polana Białowieska, 8 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Adelphocoris lineolatus (Goeze, 1778): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Adelphocoris seticornis (Fabricius, 1775): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna.

**Amblytylus nasutus* (Kirschbaum, 1856): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietalia.

Calocoris roseomaculatus (De Geer, 1773): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

Capsodes gothicus (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 4 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietaia.

Capsus ater (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Chlamydatus pulicarius (Fällen, 1807): Białowieża, Polana Białowieska, 5 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Closterotomus biclavatus (Herrich-Schäffer, 1835): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 22.06.2008, grąd.

Closterotomus fulvomaculatus (De Geer, 1773): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinietaia.

**Deraeocoris scutellaris* (Fabricius, 1794): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietaia.

Grypocoris sexguttatus (Fabricius, 1777): BPN, rezerwat ścisły, 2 exx., 7.06.2007, grąd.

Halticus apterus (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

**Hoplomachus thunbergii* (Fällen, 1807): Białowieża, Polana Białowieska, 3 exx., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 5 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Leptopterna dolabrata (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 3 exx., 18.06.2010, Molinietaia.

Lopus decolor (Fällen, 1807): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

Lygocoris pabulinus (Linnaeus, 1761): BPN, oddz. 342, nad Orłówką, 1 ex., 24.06.2011, łęg.

Lygus rugulipennis Poppius, 1911: BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 14.04.2010, grąd; Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna.

Notostira erratica (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna.

Orthocephalus saltator (Hahn, 1835): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

Orthocephalus vittipennis (Herrich-Schäffer, 1835): Białowieża, Polana Białowieska, 3 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Orthotylus flavosparsus (C.R. Sahlberg, 1841): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietalia.

Pilophorus clavatus (Linnaeus, 1767): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

Pinalitus viscicola (Puton, 1888): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 1 ex., 25.06.2008.

Plagiognathus arbustorum (Fabricius, 1794): Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinietalia.

Plagiognathus chrysanthemi (Wolff, 1804): Białowieża, dolina Narewki, 6 exx., 18.06.2010, Molinietalia; Białowieża, Polana Białowieska, 7 exx., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 6 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Polymerus unifasciatus (Fabricius, 1794): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 1 ex., 20.06.2011, pułapka świetlna.

Rhabdomiris striatellus (Fabricius, 1794): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 19.05.2011, grąd.

Stenotus binotatus (Fabricius, 1794): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Trigonotylus ruficornis (Geoffroy, 1785): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna.

Reduviidae

Reduvius personatus (Linnaeus, 1758): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, Dom Myśliwski, 1 ex., 05.2008, w szopie.

Tingidae

Acalypta carinata (Panzer, 1806): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 399, 1 ex., 10.05.2010, grąd, znaleziony w materiale gniazdowym sikory bogatki *Parus major* L. w dziupli w *Carpinus betulus* L.

Tingis ampliata (Herrich-Schäffer, 1838): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna.

Aradidae

Aneurus avenius (Dufour, 1833): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 343, 1 ex., 9.05.2011, na chwytaczu odchodów pod okapem drzew; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 398, 4 exx., 5.05.2011, ols, za korą martwego *Ulmus* sp.

Aradus betulae (Linnaeus, 1758): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 398, 1 larwa, 10.06.2011, grąd, za korą martwego *Carpinus betulus* L.

Aradus conspicuus Herrich-Schäffer, 1835: BPN, rezerwat ścisły, oddz. 344, 1 ex., 6.06.2008, grąd, za korą *Carpinus betulus* L.; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 1.05.2011, grąd, w dziupli w *Tilia cordata* Mill. na 1,5 m.; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 317, 1 larwa, 26.05.2011, grąd, za korą kłody *Carpinus betulus* L.

Aradus depressus (Fabricius, 1794): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 344, 2 exx., 7.05.2010, grąd; Białowieża, rez. krajobrazowy, 11 exx., 15.06.-27.06.1991, las, leg. Lech Borowiec.

Aradus obtectus Vásárhelyi, 1988: BPN, rezerwat ścisły, oddz. 341, 1 ex., 2.05.2011, grąd, za korą kłody *Picea abies* L.; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 398, 1 larwa., 12.06.2010, ols, za korą martwego *Picea abies* L.; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 344, 1 ex., 17.04.2010, grąd, za korą *Picea abies* L.; Białowieża, rez. krajobrazowy, 2 exx., 15.06.-27.06.1991, las, leg. Lech Borowiec.

Mezira tremulae (Germar, 1822): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 12 exx., w tym imagines in copula et larvae, 19.05.2011, grąd, za korą kłody *Populus tremula* L.; BPN, rez. ścisły, oddz. 370, 1 ex., 21.06.2011, grąd, w dziupli bogatki *Parus major* L. zlokalizowanej w *Populus tremula* L. na wysokości ok. 11 m; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 2 exx., 9.05.2008, grąd, za korą kłody *Tilia cordata* Mill.; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 341, 1 ex., 19.04.2010, grąd, za korą martwego *Picea abies* L.

Coreidae

Coreus marginatus (Linnaeus, 1758): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietalia.

**Gonocerus acuteangulatus* (Goeze, 1778): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 14.04.2010, grąd, na *Allium ursinum* L.

Rhopalidae

Myrmus miriformis (Fällen, 1807): Białowieża, Polana Białowieska, 9 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Rhopalus maculatus (Fieber, 1837): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 20.05.2011, grąd, na *Allium ursinum* L.

Rhopalus parumpunctatus Schilling, 1829: Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 4 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Stictopleurus punctatonevrosus (Goeze, 1778): Białowieża, Polana Białowieska, 6 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Berytidae

Metatropis rufescens (Herrich-Schäffer, 1835): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 1 ex., 20.06.2011, pułapka świetlna.

Blissidae

Ischnodemus sabuleti (Fällen, 1826): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 11.06.2010, Molinietaalia; BPN, ujście rzeki Hwoźnej, 1 ex., 15.06.2009, Molinietaalia.

Lygaeidae

Kleidocerys resedae (Panzer, 1797): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 2 exx., 20.06.2011, pułapka świetlna.

Nithecus jacobaeae (Schilling, 1829): Białowieża, Polana Białowieska, 12 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Rhyparochromidae

Drymus ryeii Douglas et Scott, 1865: BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 1 ex., 10.05.2011, na ziemi.

Gastrodes abietum Bergroth, 1914: BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 1 ex., 20.06.2011, pułapka świetlna; BPN, Tryb Masiewski, 1 ex., 30.12.2009, zimujący w drewnie martwego *Quercus robur* L.

Peritrechus geniculatus (Hahn, 1832): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 3 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; BPN, na skraju rezerwatu ścisłego, 1 ex., 20.06.2009, polana leśna.

Pterotmetus staphyliniformis (Schilling, 1829): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 24.06.2011, murawa piaskowa.

Scolopostethus thomsoni Reuter, 1875: BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 8.05.2008, grąd, wysiany z mchu.

Pyrhacoridae

Pyrhacoris apterus (Linnaeus, 1758): BPN, Białowieża, Park Pałacowy, wiele obserwacji, 04.-06.2008-2010, ściółka, pnie drzew.

Acanthosomatidae

Acanthosoma haemorrhoidale (Linnaeus, 1758): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 317, 2 exx., 12.06.-23.06.2008, grąd, na pniu.

Elasmucha fieberi (Jakovlev, 1865): BPN, oddz. 317, 1 ex., 9.07.1986, torfowisko, leg. nieznany.

Cydnidae

Tritomegas bicolor (Linnaeus, 1758): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 3.04.2011, grąd, w ściółce.

Pentatomidae

Aelia acuminata (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinietalia.

Carpocoris fuscispinus (Boheman, 1850): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinietalia.

Carpocoris purpureipennis (De Geer, 1773): Białowieża, Polana Białowieska, 5 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 3 exx., 18.06.2010, Molinietalia.

Dolycoris baccarum (Linnaeus, 1758): Białowieża, Polana Białowieska, 2 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinietalia.

Eurydema dominulus (Scopoli, 1763): Puszcza Białowieska, 1 ex., 15.07.1995, leg. Roland Dobosz; BPN, dolina Hwoźnej, 2 exx., 15.06-17.06.2009, Molinietalia.

Eurydema oleracea (Linnaeus, 1758): Puszcza Białowieska, 1 ex., 20.07.1995, leg. Roland Dobosz.

Eysarcoris aeneus (Scopoli, 1763): Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, Polana Białowieska, 4 exx., 24.06.2011, murawa piaskowa; Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinietalia.

Graphosoma lineatum (Linnaeus, 1758): BPN, Dziedzinka, 5 exx., 29.05.2011, polana leśna; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 399, 1 ex., 11.05.2010, grąd; Puszcza Białowieska, 2 exx., 15.07.1995, leg. Roland Dobosz.

Neottiglossa pusilla (Gmelin, 1790): Puszcza Białowieska, 1 ex., 15.07.1995, leg. Roland Dobosz.

Palomena prasina (Linnaeus, 1761): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 370, 1 ex., 19.05.2011, grąd; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 341, 1 ex., 22.06.2008, grąd; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 344, 1 ex., 10.06.2010, grąd.

Pentatoma rufipes (Linnaeus, 1758): BPN, rezerwat ścisły, wiele obserwacji, 04.-05.2008-2010, grądy i olsy; BPN, Białowieża, Park Pałacowy, 3 exx., 20.06.2011, pułapka świetlna.

Picromerus bidens (Linnaeus, 1758): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinieta.ia.

Piezodorus lituratus (Fabricius, 1794): BPN, rezerwat ścisły, obserwowany corocznie, pojedynczo, 04.2008-2010, grądy, na *Allium ursinum*; BPN, rezerwat ścisły, oddz. 340, 8 exx., 04.2008, grąd.

Rhacognathus punctatus (Linnaeus, 1758): Puszcza Białowieska, oddz. 411, 2 exx., 25.07.1985, nasyp, leg. nieznany.

Plataspidae

Coptosoma scutellatum (Geoffroy, 1785): Grudki ad Białowieża, 2 exx., 17.07.1985, leg. nieznany.

Scutelleridae

Eurygaster maura (Linnaeus, 1758): Białowieża, dolina Narewki, 1 ex., 18.06.2010, Molinieta.ia.

Eurygaster testudinaria (Geoffroy, 1785): Puszcza Białowieska, 1 ex., 15.07.1995, leg. Roland Dobosz; Białowieża, Polana Białowieska, 1 ex., 23.06.2011, łąka kośna; Białowieża, dolina Narewki, 2 exx., 18.06.2010, Molinieta.ia.

Thyreocoridae

Thyreocoris scarabeoides (Linnaeus, 1758): BPN, rezerwat ścisły, oddz. 344, 1 ex., 6.06.2008, grąd, na *Daphne mezereum* L; Puszcza Białowieska, Orzeszkowo, 1 ex., 11.07.1986, leg. nieznany.

Podsumowanie

W wyniku niesystematycznych odłowów, prowadzonych w Białowieży: głównie na Polanie Białowieskiej i nad Narewką, oraz w Białowieskim Parku Narodowym odnotowano 79 gatunków lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych. Pięć spośród nich to gatunki nowe dla fauny Puszczy Białowieskiej. Tym samym fauna lądowych Heteroptera tego obszaru liczy 321 gatunków.

Podziękowania

Autor składa serdeczne podziękowania prof. Barbarze Lis (Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski) za weryfikacje oznaczeń czterech gatunków, a prof. Lechowi Borowcowi (Instytut Zoologii, Uniwersytet Wrocławski) oraz mgr. Rolandowi Doboszowi (Muzeum Górnośląskie w Bytomiu) za przekazanie okazów.

Piśmiennictwo

G o r c z y c a J. (2001) Miridae. [w:] Gutowski J. M., Jaroszewicz B. *Katalog fauny Puszczy Białowieskiej*. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa, 101-103.

L i s J. A. (2001) Heteroptera – komentarz ogólny. [w:] Gutowski J. M., Jaroszewicz B. *Katalog fauny Puszczy Białowieskiej*. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa, 104-105.

Ś l i p i ń s k a E. (2001). Saldidae - Pentatomidae. [w:] Gutowski J. M., Jaroszewicz B. *Katalog fauny Puszczy Białowieskiej*. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa, 98-101.